

Професор, доктор юридичних наук **Гюнтер Райнер**

Техніка вирішення цивільно-правових казусів у німецькому праві

25 жовтня 2023 року

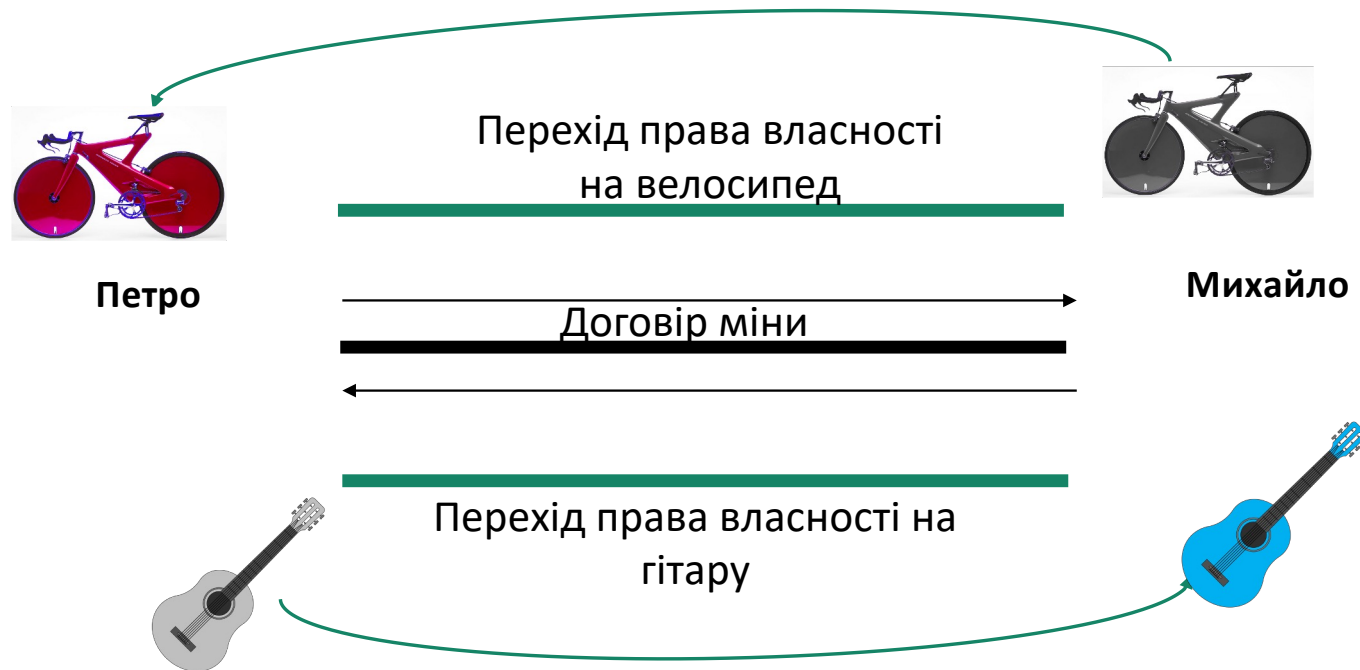
Казус

Петру Йолкіну (далі - П) 13 років. Він обміняв гітару, яку йому подарували на Різдво батьки, на велосипед, що належав його другу Михайлу Шарапову (далі - М) (16 років). Батьки Михайла були згодні з таким обміном. Батьки ж Петра на момент вчинення правочину були у відпустці, але Петро отримав дозвіл на обмін гітари в бабусі, у якої він жив під час відсутності батьків. Петро, катаючись на велосипеді, часто падав, унаслідок чого велосипед було пошкоджено (збиток: 1600 грн.). Повернувшись із відпустки, батьки Петра здивувалися, що їхній син віддав гітару, і зажадали в Михайла повернути гітару Петру і забрати в них велосипед. Батьки Михайла відмовилися це зробити, пояснюючи, що велосипед Михайлу більше не потрібен, і він його не хоче забирати, зокрема тому, що Петро його пошкодив.

Які вимоги Петро може пред'явити до Михайла?

Які вимоги Михайло може пред'явити до Петра?

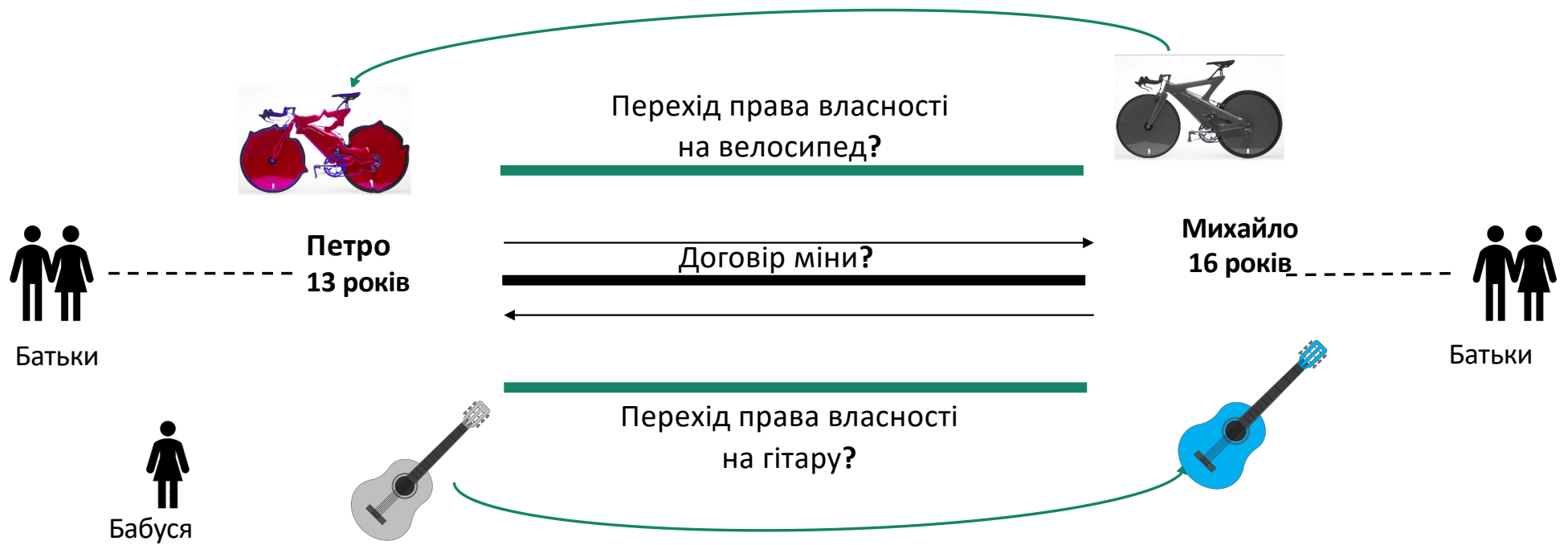
Принцип поділу в договорі міни

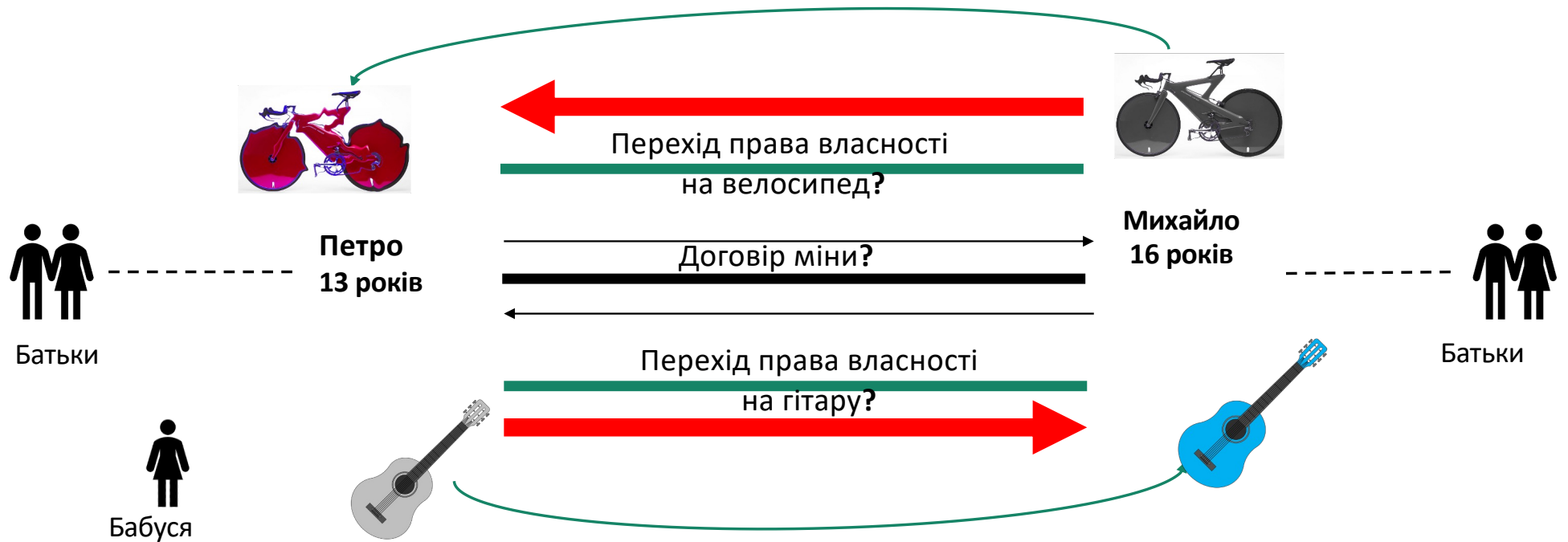
Проблема участі в правочині неповнолітніх осіб

Пошкодження велосипеда

Повернення отриманого?

Рішення з німецького права

Схема рішення

А.) Вимога П --> М: повернення/передача права власності на гітару?

I. Вимога з rei vindicatio?

II. Вимога з безпідставного збагачення?

В.) Вимоги М --> П

I. Вимога про повернення, а також про передачу права власності на велосипед?

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшення вартості велосипеда в розмірі 1600 грн.?

III. Вимога про відшкодування шкоди в розмірі 1600 грн.?

A.) Вимога П --> М

I. Вимога з rei vindicatio?

II. Вимога з безпідставного збагачення?

А.) Вимога П --> М

I. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

§ 985 ЦКН:

"Власник може вимагати від володільця віддати річ".

А.) Вимога П --> М

І. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

1. М володар гітари (+)

А.) Вимога П --> М

I. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

1. М є володільцем гітари (+)
2. Чи є П (усе ще) власником?

--> Чи дійсна передача права власності П --> М?

А.) Вимога П --> М

1. Вимога з rei vindicatio > 2. Перехід права власності П --> М (§ 929 I ЦКН)?

а) Угода про передання права власності (Розпорядчий правочин) у межах здійснення міни? (+)

Договір міни = зобов'язальний договір

Виконання зобов'язань = угода про передання права власності + угода про передання права власності

Тут: Угоду про передання права власності на гітару укладено конклюдентно. Чи дійсна угода?

А.) Вимога П --> М

1. Вимога з rei vindicatio > 2. Перехід права власності П --> М?

а) Угода про передачу права власності (+)

б) Чи дійсна передача попри те, що П і М є неповнолітніми?

§ 107 ЦКН:

"Для дійсності волевиявлення неповнолітнього, яке не зводиться до набуття лише правових переваг, потрібна згода його законного представника."

А.) Вимога П --> М

1. Вимога з rei vindicatio > 2. Перехід права власності П --> М?

а) Угода про передачу права власності (+)

б) Чи дійсна передача попри те, що П і М є неповнолітніми?

аа) Дійсність завдяки набуттю лише правових переваг? (-)

A.) Вимога П --> М

1. Вимога з rei vindicatio > 2. Перехід права власності П --> М?

а) Угода про передачу права власності (+)

б) Чи дійсна передача попри те, що П і М є неповнолітніми?

аа) Дійсність завдяки набуттю лише правових переваг? (-)

bb) Чи дійсний правочин на підставі згоди батьків? (-)

A.) Вимога П --> М>

1. Вимога з rei vindicatio> 2. Перехід права власності П --> М? b) Чи дійсна передача незважаючи на те, що П і М є неповнолітніми? > bb) Чи дійсна завдяки згоді батьків? (-)

- пряма подальша відмова
- передбачувана конклюдентна згода батьків? (-)
- чи дійсна згода бабусі замість батьків? (-)

→ Передача права власності недійсна

→ П є власником

А.) Вимога П --> М

I. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

1. М є володільцем гітари (+)

2. Чи є П (усе ще) власником (+)

3. Право М на володіння гітарою (§ 986 ЦКН)?

--> Право на володіння з дійсного договору міни?

A.) Вимога П --> М

I. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)? > 3. Право М на володіння? (1)

Чи дійсність договору міни (§§ 480, 433 ЦКН)?

--> набуття лише правових переваг (§ 107 ЦКН)?

§ 480 ЦКН:

Положення про купівлю-продаж застосовуються mutatis mutandis до договору міни.

§ 433 I 1 ЦКН:

За договором купівлі-продажу продавець речі зобов'язаний передати річ покупцеві і забезпечити право власності на неї.

→ Укладення договору міни не несе в собі лише правові переваги -->

→ Потрібна згода батьків

А.) Вимога П --> М

І. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)? > 3. Право М на володіння? (2)

- Згода батьків? (-)

ні, ні в явному вигляді (--> відмова), ні в передбачуваному (див. вище)

- Виняток згідно з § 110 ЦКН ("параграф про кишенькові гроші")?

§ 110 ЦКН:

Договір, укладений неповнолітнім без згоди законного представника, вважається дійсним з моменту укладення, якщо неповнолітній виконає договір за рахунок коштів, наданих йому для цієї мети або у вільне розпорядження представником чи третьою особою за згодою останнього.

А.) Вимога П --> М

І. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)? > 3. Право М на володіння? (3)
Дійсність відповідно до § 110 ЦКН ("параграф про кишенькові гроші"? (-)

Чи здійснив П виконання за договором? (-)

Ні, передання права власності недійсне, див. вище

→ Договір міни недійсний

→ Право на володіння у М відсутнє

А.) Вимога П --> М

I. Вимога з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН) (-)

1. М є володільцем гітари (+)
2. Чи є П (усе ще) власником? (+)
3. Право М на володіння (§ 986 ЦКН)? (-)

--> Вимога про повернення гітари на підставі § 985 ЦКН (+)

А.) Вимога П --> М

II. Вимога з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

§ 812 I 1 ЦКН:

Особа, яка без законної підстави набуває будь-чого внаслідок виконання зобов'язання іншою особою або іншим чином за її рахунок, зобов'язана повернути цій особі все одержане.

A.) Вимога П $\rightarrow$ М

II. Вимога з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

1. Чи отримав М що-небудь від П? (+)

A.) Вимога П --> М

II. Вимога з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

1. Чи отримав М щось від П (+)

2. Збагачення за рахунок виконання П? (+)

A.) Вимога П --> М

II. Вимога з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

1. Чи отримав М щось від П (+)
2. Збагачення за рахунок виконання П (+)
- 3. Виконання без правової підстави? (+)**

A.) Вимога П --> М

II. Вимога з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

1. Чи отримав М щось від П (+)
2. збагачення за рахунок виконання П (+)
3. Виконання без правової підстави? (+)
- 4. Виключення вимоги з безпідставного збагачення у зв'язку з його відпаданням? (-)**

--> Вимога про повернення гітари відповідно до § 812 I 1 ЦКН (+)

Б.) Вимога М --> П

І. Вимога про повернення, а також про передачу права власності на велосипед?

Б.) Вимога М --> П

І. Вимога про повернення, а також про передачу права власності на велосипед?

1) Вимога про повернення з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

Б.) Вимога М --> П

I. Вимога про повернення, а також про передачу права власності на велосипед?

1) Вимога про повернення з *rei vindicatio* (§§ 985, 986 ЦКН)?

а) П є володільцем велосипеда (+)

Б.) Вимога М --> П

І. Вимога про повернення велосипеда?

1) Вимога про повернення з *rei vindicatio* (§§ 985, 986 ЦКН)?

а) П є володільцем велосипеда. (+)

б) М (усе ще) власник?

Б.) Вимога М --> П

I. Вимога про повернення велосипеда?

1) Вимога про повернення з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

а) П є володільцем велосипеда. (+)

б) М (усе ще) власник? > Чи дійсність договору про передачу права власності між М і П?

- Забезпечення захисту неповнолітніх (§ 107 ГГУ) в особі П? (+)

Передача права власності вигідна виключно з правового погляду

Б.) Вимога М --> П

I. Вимога про повернення велосипеда?

1) Вимога про повернення володіння з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)?

а) П є володільцем велосипеда. (+)

б) М (усе ще) власник? > Чи дійсність договору про передачу права власності між М і П? > Забезпечення захисту неповнолітніх (§ 107 ЦКН) в особі П (+)

- Забезпечення захисту неповнолітніх (§ 107 ЦКН) в особі М? (+)

Згоду батьків М було отримано

→ Угода про передання права власності дійсно

→ М більше не є власником

→ Відсутність вимоги про rei vindicatio

Б.) Вимога М --> П

I. Вимога про повернення велосипеда?

1. Вимога про повернення з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)? (-)

Б.) Вимога М --> П

- I. Вимога про повернення велосипеда?
  1. Вимога про повернення володіння з rei vindicatio (§§ 985, 986 ЦКН)? (-)
  2. **Вимога про повернення та перехід права власності з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?**

Б.) Вимога М --> П

1. Вимога про повернення, а також про передачу назад права власності на велосипед?

2 Вимога про повернення та перехід права власності з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)

а) Чи придбав П що-небудь? (+)

Б.) Вимога М --> П

1. Вимога про повернення, а також про передачу назад права власності на велосипед?

2 Вимога про повернення та перехід права власності з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

а) Чи придбав П що-небудь (+)

б) За допомогою виконання М? (+)

Б.) Вимога М --> П

1. Вимога про повернення, а також про передачу назад права власності на велосипед?

2 Вимога про повернення та перехід права власності з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

а) Чи придбав П що-небудь (+)

б) За допомогою виконання М? (+)

в) Виконання без правової підстави? (+)

Б.) Вимога М --> П

1. Вимога про повернення, а також про передачу назад права власності на велосипед?

2 Вимога про повернення та перехід права власності з безпідставного збагачення (§ 812 I 1 ЦКН)?

а) Чи придбав П що-небудь (+)

б) За допомогою виконання М? (+)

в) Виконання без правової підстави? (+)

г) Продовження збагачення у відношенні володіння (§ 818 III ЦКН)? (+)

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда в розмірі 1600 грн.?

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшення вартості велосипеда в розмірі 1600 грн.?

§ 818 II ЦКН:

Якщо повернення неможливе через властивості отриманого або якщо одержувач з іншої причини не в змозі здійснити повернення, то він повинен відшкодувати його вартість.

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда... (§ 818 II ЦКН)?

1. Неможливість повернення неушкодженого велосипеда? (+)

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда... (§ 818 II ЦКН)?

1. Неможливість повернення неушкодженого велосипеда? (+)

2. Продовження збагачення (§ 818 III ЦКН)? (-)

§ 818 III ЦКН:

Обов'язок повернення або відшкодування вартості отриманого відповідає тією мірою, якою одержувач більше не отримує вигоди (не збагачується).

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда... (§ 818 II ЦКН)?

1. Неможливість повернення неушкодженого велосипеда? (+)

2. Продовження збагачення (§ 818 III ЦКН) (-)

3. Недобросовісність, що призводить до неприйнятності заперечення про втрату збагачення (§ 819 I ЦКН)?

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда... (§ 818 II ЦКН)?

1. Неможливість повернення неушкодженого велосипеда? (+)

2. Продовження збагачення (§ 818 III ЦКН) (-)

3. Недобросовісність, що призводить до неприйнятності заперечення про втрату збагачення (§ 819 I ЦКН)?

а) Недобросовісність П? (-)

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда... (§ 818 II ЦКН)?

1. Неможливість повернення неушкодженого велосипеда? (+)

2. Продовження збагачення (§ 818 III ЦКН) (-)

З Недобросовісність, що призводить до неприйнятності заперечення про втрату збагачення (§ 819 I ЦКН)?

а) Недобросовісність П? (-)

б) Недобросовісність батьків (§ 166 ЦКН)? (-)

--> відсутність обтяжуючої відповідальності П відповідно до §§ 819 I, 818 IV ЦКН

Б.) Вимога М --> П

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда... (§ 818 II ЦКН)?

1. Неможливість повернення неушкодженого велосипеда? (+)

2. Продовження збагачення (§ 818 III ЦКН) (-)

3. Недобросовісність, що призводить до неприйнятності заперечення про втрату збагачення (§ 819 I ЦКН)? (-)

--> вимога М --> П про відшкодування вартості згідно з § 818 II ЦКН відсутня

Б.) Вимога М --> П

III. Вимога про відшкодування шкоди в розмірі 1600 грн. (§ 823 I ЦКН)?

§ 823 I ЦКН:

Особа, яка умисно або з необережності протиправно заподіє шкоду життю або здоров'ю, посягне на свободу, власність чи інше право іншої особи, зобов'язана відшкодувати потерпілому заподіяну шкоду.

Б.) Вимога М --> П

III. Вимога про відшкодування шкоди в розмірі 1600 грн. (§ 823 I ЦКН)? (-)

§ 828 III ЦКН:

Особа, яка не досягла 18 років, у тому разі, коли її відповідальність не виключена відповідно до абз. 1 або 2, не відповідає за шкоду, заподіяну іншій особі, якщо під час вчинення діяння, яке заподіює шкоду, у неї було відсутнє розуміння, необхідне для усвідомлення своєї відповідальності.

Загальний підсумок

П --> М: Вимога про повернення гітари

М --> П: Вимога про передачу права власності та повернення велосипеда

Жодних додаткових претензій

Загальна структура вирішення казусу

А.) Претензія П --> М: Повернення/передача гітари

I. Вимога з rei vindicatio (-)

II. Вимога з безпідставного збагачення (+)

Б.) Вимоги М --> Р

I. Право на повернення, а також на передачу назад права власності на велосипед

1. Вимога з rei vindicatio (-)

2. Вимога з безпідставного збагачення про передання права власності назад і повернення речі (+)

II. Вимога з безпідставного збагачення про відшкодування зменшеної вартості велосипеда в розмірі 1600 грн.? (-)

III. Вимога про відшкодування збитків у розмірі 1600 грн.? (-)

Дякую за інтерес до німецького права!

